

Broj: 01-113/24-1316/4

Podgorica, 4. decembar 2024. godine

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENIM JAVNIM KONSULTACIJAMA O NACRTU SEKTORSKE ANALIZE ZA OBLAST RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA I VOLONTERIZMA

Vrijeme trajanja javne rasprave: od 18. novembra do 3. decembra 2024. godine

Na osnovu člana 12 Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija ("Službeni list CG", broj 41/18) Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, uputilo je JAVNI POZIV nevladinim organizacijama čija su područja djelovanja razvoj civilnog društva i volonterizma za konsultacije o Nacrtu sektorske analize za oblast razvoj civilnog društva i volonterizma - predlog prioritete oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz budžeta Crne Gore u 2025. godini.

Komentare, inicijative, predloge i sugestije zainteresovani su mogli slati poštom na adresu: Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, Rimski trg, br. 46, Podgorica (sa naznakom "Javne konsultacije – SEKTORSKA ANALIZA – RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA I VOLONTERIZMA"), kao i elektronskim putem na e-mail mersiha.hasanbegovic@mrzs.gov.me.

U toku trajanja javnih konsultacija, dvije nevladine organizacije, kao nosioci učestovanja u javnim konsultacijama, dostavile su primjedbe, predloge i sugestije na Nacrt sektorske analize, i to:

1. **NVU Naše doba**, Podgorica – podnosilac predloga i sugestija
2. **NVO ADP-Zid**, Podgorica – podnosilac predloga i sugestija

Primjedbe, predlozi i sugestije nevladinih organizacija za izradu Sektorske analize

Nevladino udruženje "**Naše doba**" iz Podgorice, dostavlja sledeće komentare, predloge i sugestije:

NVU "Naše doba" konstatuje da se volonterizam povezuje samo s mladim ljudima i njihovim obrazovanjem i to sa ciljem njihovog zapošljavanja. Svijest o volonterizmu nije dovoljno prisutna u obrazovnim institucijama, kao ni u društvu uopšte. Smatraju da je motivacija za volontiranjem možda prisutnija kod pripadnika starije generacije. Oni imaju iskustvo socijalističkog pristupa vrednovanja rada za društvene ciljeve, zatim imaju iskustvo poštovanja zajedničke imovine, ali i cijene doprinosa zajednici. Oni su učestvovali u radnim akcijama i djelovali u društvenim organizacijama. Starijima cilj volontiranja nije zapošljavanje, nego potreba da budu aktivni, da zadovolje svoje socijalne afinitete, da prošire svoja znanja i kontakte i da doprinesu dobrobiti zajednice. Razvijanje volonterskih servisa treba da obuhvati i starije građane u stvaranju solidarne i odgovorne društvene zajednice. Njihov angažman može biti uzor i podsticaj i mlađima da se opredjele za volonterizam – to bi bio dodatni efekat starijih volontera. Stariji ljudi jednostavnim akcijama mogu znatno unaprijediti kvalitet života svojim vršnjacima kojima je potrebna pomoć i podrška (npr. posjećivanje, druženje, obezbjeđivanje informacija i sl). Takođe, oni mogu pružiti određene usluge mladim porodicama i pojedincima u obavljanju svakodnevnih zadataka i usvajanju određenih znanja i vještina. Da bi se stariji građani

volonterski angažovali potrebno je da budu informisani o konkretnim mogućnostima za volonterske akcije. Promovisanje volonterizma među starijim građanima može biti zadatak lokalne zajednice, NVO organizacija, medija, nekih udruženja penzionera (iako ta udruženja često poprimaju ulogu korisnika, a ne pružaoca usluga).

Nevladina organizacija "ADP - ZID" iz Podgorice, dostavlja sledeće komentare, predloge i sugestije

"ADP - ZID" prepoznaje sljedeće probleme kada je u pitanju volontiranje u Crnoj Gori:

- Zloupotreba "Ugovora o volonterskom radu" od strane državne uprave, lokalnih institucija, državnih preduzeća, privatnih kompanija i političkih partija u Crnoj Gori.
- Više od 95% registrovanih ugovora o volonterskom radu su fiktivni i služe za prikazivanje nepostojećeg radnog iskustva. Angažman volontera na sistematizovanim radnim mjestima je neetično i očigledna zloupotreba. Čime se izjednačava stvarni angažman sa zloupotrebama koje se podstiču jer se prepoznaje i priznaje kao radno iskustvo ili radni odnos, što nije. Volontiranje je aktivno učešće građana, a nije radni angažman.
- Izjednačavanje neplaćenog rada sa volontiranjem je degradiranje svih angažovanih koji su prepoznati kao neplaćeni radnici na sistematizovanim radnim pozicijama.
- Izjednačavanje neplaćenog rada sa volontiranjem je neafirmativno i uništava ambijent i priliku za afirmaciju vrijednosti volontiranja;
- Motiv potencijalnih volontera za volontiranjem ne može da nadjača predrasude zajednice da "rade za džabe".
- Država gubi povjerenje kod građana jer lažne potvrde verifikuje kao adekvatni radni staž, što volonterski ugovor ne može da verifikuje.
- Ne postoji strategija za razvoj volontiranja kao dobrovoljne aktivnosti koja doprinosi razvoju zajednice, a ne pojedinca; koja je besplatna (ne dobija se i ne daje se novac za volontiranje) i u koju volonteri ulažu svoja znanja. Strateški pristup je neophodan ako želite da se socijalni kapital obnovi u lokalnim zajednicama i da se unaprijedi socijalna kohezija.
- Predrasuda je da samo mladi volontiraju. U svijetu su češće stariji prepoznati kao volonteri jer imaju više znanja i životnog iskustva, kao i vremena, koje mogu da posvete aktivnostima koje su im inspirativne i dostupne.
- Organizatori volontiranja ne mogu da budu institucije, lokalne uprave, bolnice, kompanije zbog sprečavanja sukoba interese i zloupotrebe.
- Država ne prepoznaje vrijednost volontiranja, ne vidi volontere kao resurs zato je i zloupotreba omogućena;
- Država ne obezbjeđuje sistemsku kontinuiranu podršku za razvoj i afirmaciju volontiranja.

ADP-ZID smatra da je kod nas socijalni kapital uništen. To je vjerovatno osnovni razlog zbog kojeg je dobrovoljnost ugušena. Kada razgovaraju sa ljudima koji su zapamtili vrijeme radnih akcija, ti ljudi se rado sjećaju svojih volonterskih dana i rado se odazivaju da budu aktivni u akcijama koje organizuju. ADP ZID dalje komentariše da aktivnosti koje su ranije bile organizovane nijesu se razlikovale od onoga što oni i njihove kolege iz drugih organizacija danas realizuju. Razlika je u ambijentu u kojem su se razvijale ove aktivnosti. Dodaju da je postojala sistemski kontinuirana podrška. Aktivnosti ne mogu da se realizuju same

od sebe, već neko mora da ih organizuje. Bitan je kontinuitet jer se na taj način se razvija kultura i odnos prema nečemu. Volontiranje je opšte dobro koje se ne vrednuje.

Na kraju, ADP ZID komentariše da su volonteri prepoznati kao najvažniji resurs za sprovođenje promjena. Od volonterizma svi mogu da prepoznaju benefite jer direktno poboljšava kvalitet života, mijenja svijest ljudi, njihove stavove prema građanskom angažovanju, takođe i predstavlja jedan od oblika participacije građana, doprinoseći razvoju stabilnog, civilnog društva. Važan je kreator ljudskog i društvenog kapitala, put ka integraciji i ključni faktor za poboljšanje socijalne kohezije. Volontiranje je veoma vidljiv izraz evropskog državljanstva i način kako volonteri doprinose oblikovanju društva i pomažu ljudima kojima je ova pomoć korisna i potrebna.

ODGOVOR

I Prihvata se sugestija nevladinog udruženja "Naše doba" da starije osobe, samostalno ili u okviru neke grupe ili organizacije, u značajnoj mjeri doprinose društvu volonterskim aktivnostima. Stariji ljudi takođe predstavljaju "društveni kapital" u smislu njihove uloge u društvenoj interakciji i doprinosu zajednici. U ovom kontekstu, društveni kapital se odnosi na vrijednosti, norme, povjerenje, međuljudske odnose i sl. koje omogućavaju ljudima da ostvaruju zajedničke ciljeve. U kontekstu *Nacrta sektorske analize za razvoj civilnog društva i volonterizma za 2025. godinu*, populacija starijih nije namjeravano da bude izostavljena, već je fokus usmjeren na mlade ljude, kako bi njihova zapošljivost bila veća, a put od obrazovanja do prvog radnog mjesta kraće trajao. U tom smislu, planirano je da se nevladine organizacije u 2025. godini dominantno fokusiraju na volonterske aktivnosti u kojima učestvuje mlađa populacija, zbog prethodno navedenih razloga.

II Uvažavajući dostavljene komentare, primjedbe i sugestije od strane **NVO ADP-ZID** koja se ozbiljno bavi temom volonterizma u Crnoj Gori i čiji je doprinos nesumnjivo značajan u ovoj oblasti, konstatuje se sljedeće:

Razumije se komentar da ne postoji adekvatan sistem kontrole fiktivnih volonterskih ugovora i da se moraju pojačati aktivnosti u tom smislu, kako bi volonterski rad onih ljudi koji se objektivno i realno bave ovim radom, na pravi način vrednovao. S druge strane, napominjemo da aktivnosti koje se planiraju sprovesti projektima nevladinih organizacija, a za koje je okvir dat u *Nacrtu sektorske analize*, ne mogu biti usmjerene na provjeru registrovanih volonterskih ugovora.

Prihvata se komentar da bi trebalo koristiti adekvatniju terminologiju kada se definišu volonterske aktivnosti, te će se umjesto "neplaćenog rada" koristiti definicija prepoznata aktuelnim *Zakonom o volonterskom radu* koja kaže: *Volonterski rad je dobrovoljno i besplatno ulaganje vremena, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti u korist drugog lica ili za opštu dobrobit društva*. Saglasni smo sa tim da volonterizam treba promovirati tako da bude primamljiv i poželjan dio svakodnevnice građana Crne Gore, te da ga treba vrednovati na pravi način, te da u skladu s tim i poruke koje se upućuju na temu volonterizma moraju biti afirmativne.

Prihvata se komentar da u ovom trenutku ne postoji strategija za razvoj volontiranja. S druge strane, Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga u svom planu rada za 2025. godinu predviđa i donošenje strateškog dokumenta za razvoj volonterizma, za čiju se izradu podstiče i očekuje aktivno učešće nevladinog

Crna Gora

Ministarstvo rada, zapošljavanja
i socijalnog dijaloga

Rimski trg 46
81000 Podgorica
Crna Gora
www.gov.me/mrzs

sektora. S tim u vezi, smatramo da je ovaj komentar na mjestu, ali izrada planiranog strateškog dokumenta nije aktivnost koja se planira u Nacrtu sektorke analize.

Prihvata se komentar da nije samo mlađa populacija ta koja volontira, već i da je značajan broj starijih građana koji učestvuju u volonterskim aktivnostima. Ovde konstatujemo isto kao u odgovoru NVU "Naše doba", da populacija starijih nije planirano da bude izostavljena, već da je fokus usmjeren na mlade ljude, kako bi njihova zapošljivost bila veća, a put od obrazovanja do prvog radnog mjesta kraće trajao. U tom smislu, planirano je da se nevladine organizacije u 2025. godini dominantno fokusiraju na volonterske aktivnosti u kojima učestvuje mlađa populacija, zbog prethodno navedenih razloga.

Volonteri su resurs društva koji se treba na pravi način koristiti i adekvatno vrednovati. Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga ima jasnu namjeru da razvija politiku volonterizma, kako promotivnom kampanjom, tako i unapređenjem postojećeg normativnog okvira, ali i stvaranjem strateškog plana kojim se može u značajnoj mjeri doprinjeti razvoju ove oblasti. Za ovaj proces je neizostavna podrška nevladinog sektora, a naročito onih organizacija/udruženja koja imaju višegodišnje iskustvo i zakoaranju volonterskog rada i sprovođenju volonterskih aktivnosti.

Mjesto i datum sačinjavanja izvještaja: 4. decembar 2024. godine, Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, Podgorica

Naziv organizacione jedinice Ministarstva koja je odgovorna za pripremu nacрта zakona, odnosno strategije: Direktorat za socijalno preduzetništvo, volonterizam i saradnju sa civilnim sektorom

MINISTARKA
Naida Nišić